Presentació FUNDACIÓ JAUME BOFILL

S’impliquen les famílies a l’escola?
Les xifres de la participació de mares i pares en educació que desmunten tòpics

ABRIL 2014

famílies amb veu

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Índex

1. El projecte «Famílies amb veu»
2. Resultats principals
2.1. En què participen les famílies a l'escola?
2.2. Condicionants de la participació
2.2.1. Condicionants interns: famílies amb unes motxilles amb pesos molt diferents
2.2.2. Condicionants des de la perspectiva del sistema educatiu: qui mana a l'escola?
3. Reptes i propostes

1. El projecte «Famílies amb veu»

- **Un projecte de recerca per conèixer i analitzar la qualitat, quantitat i potencial de l'aportació que fan les famílies al sistema educatiu i enfortir el seu lideratge.**
- **Sorgeix de la constatació de la manca de reconeixement que reben les mares i els pares d'alumnes de Catalunya com a part interessada i agent social legítim en el sistema educatiu.**

Impulsat per la Fundació Jaume Bofill juntament amb les principals federacions de mares i pares d'alumnes:

FAPAC – Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Alumnes de Catalunya

CCAPAC – Confederació Cristiana d'Associacions de Pares i Mares d'Alumnes de Catalunya

fapaes catalunya

fapel – Federació d'Associacions de Mares i Pares d'Escoles Lliures de Catalunya

aec – agrupació escolar catalana

1 projecte, 4 recerques:
- Enquesta a 1.200 AMPA.
- Enquesta a 1.500 equips directius.
- 50 entrevistes a agents clau.
- Prospectiva del paper de les famílies als Consells escolars.
- **Enquesta a 1.500 famílies amb fills escolaritzats de 0 a 16 anys.**

1 procés participatiu:
- 150 persones (representants AMPA, equips directius, tècnics educació, famílies en moviments educatius alternatius.

2. Resultats principals

2.1. Com participen les famílies a l'escola?

Mares i pares estan interessats en l'escolarització dels seus fills: el 74 % supervisen sovint o sempre als seus fills amb els deures

Gràfic 1. Freqüència amb la que mares i pares ajuden o supervisen els deures del fill/a segons cicle educatiu que cursa el fill/a. Catalunya, curs 2012-2013

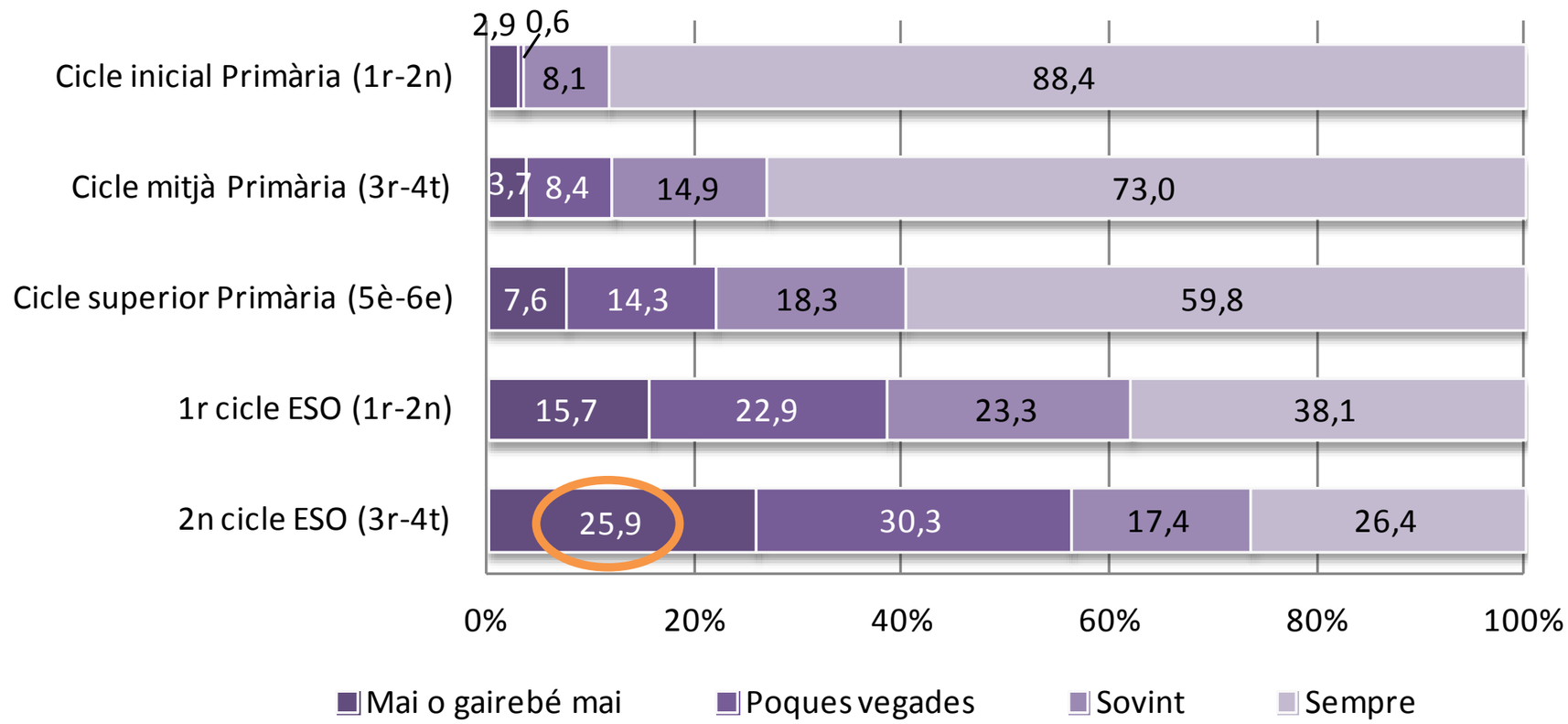

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

El seguiment dels deures disminueix a mesura que els fills passen de curs, tot i que és en aquests cursos on tenen més deures.

El 89% de les mares i/o pares s'han reunit amb el tutor o tutora del fill/a i el 95% han assistit a la reunió d'inici de curs

Gràfic 2. Nombre de reunions privades que els pares han tingut amb el/la mestre i qui hi assisteix habitualment (en cas d'haver-hi anat). Catalunya, curs 2012-2013

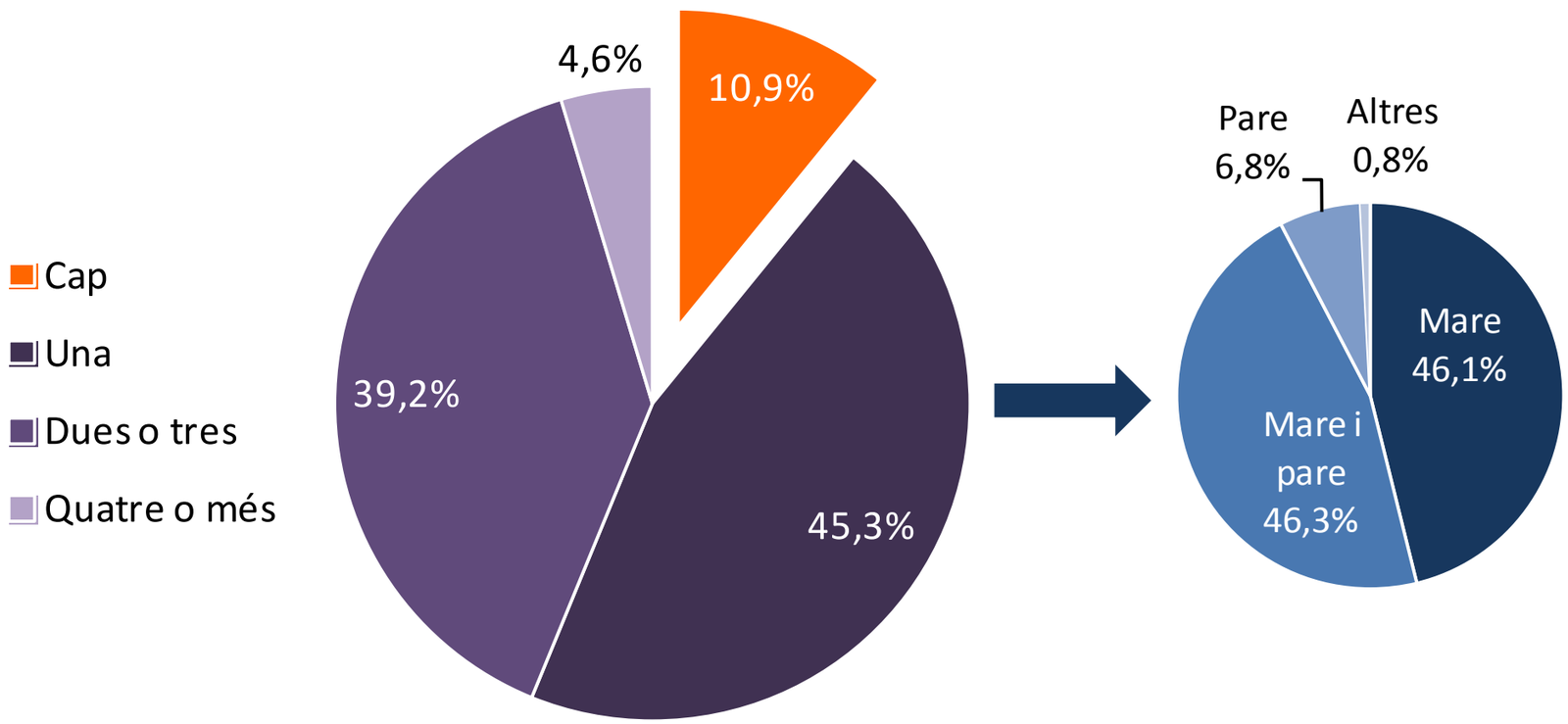

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares o mares (FJB).

La majoria dels pares que no han assistit a la reunió amb el tutor/a indiquen que és perquè encara no els havien convocat.

Als instituts públics augmenta l'assistència del pare: en el 14,1% de les reunions amb el tutor/a hi va el pare sol.

El 75,8% dels pares i mares van a les activitats lúdiques o culturals obertes a les famílies i formen part de la comunitat educativa

• El 83,8% dels centres educatius organitzen festes o activitats lúdiques obertes a les famílies, i en aquests casos el 66,3% de famílies diu que hi va sempre i el 14% bastant sovint

Gràfic 3. Assistència a festes o activitats lúdiques obertes a les famílies segons etapa educativa que cursa el fill/a i naturalesa del centre. Catalunya, curs 2012-2013

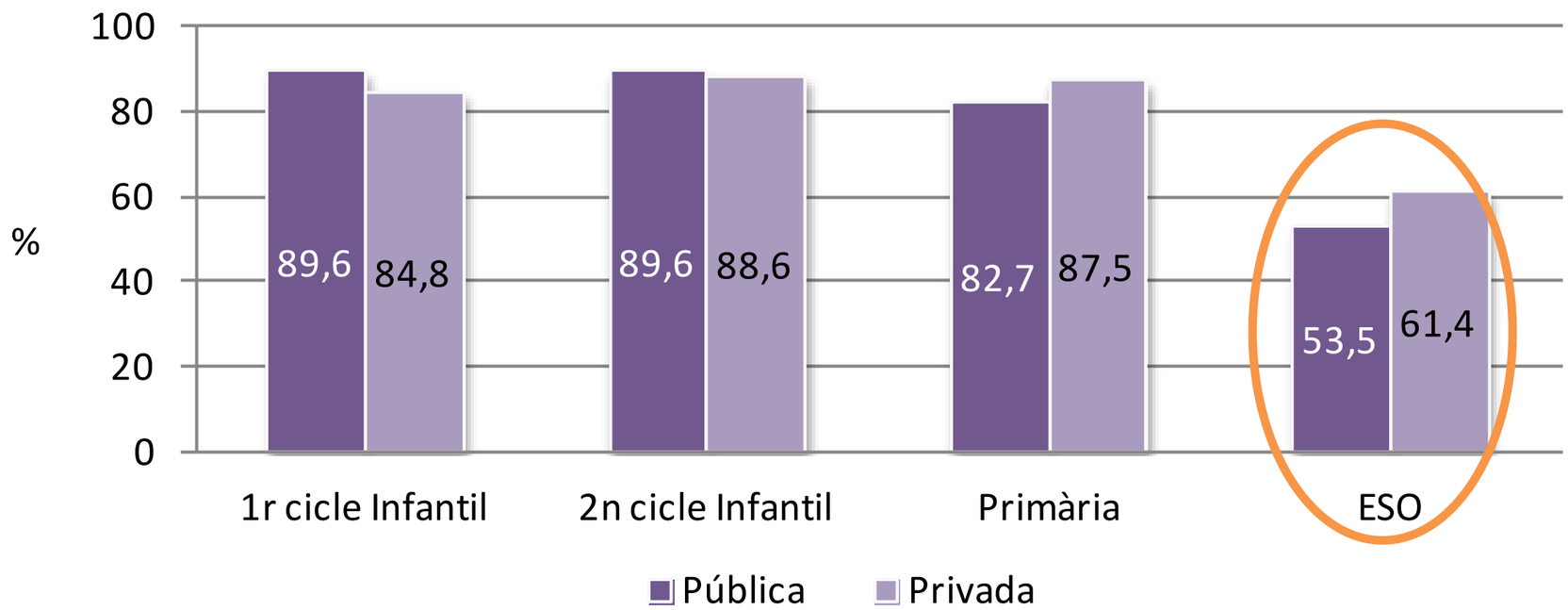

Nota: Només inclou aquells que indiquen que assisteixen sempre o molt sovint en aquells casos en què al centre s'organitzin aquestes activitats.
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

Només el 44,1% dels instituts públics s'hi fan activitats lúdiques o culturals obertes a les famílies, la meitat que a la primària pública, amb el 88%.

El 69% dels centres educatius organitzen xerrades, tallers o formació per a pares, el que normalment es coneix com *Escola de pares*

- D'aquests centres, el 37,8% dels pares i mares indiquen que hi assisteixen sempre o bastant sovint.

- La participació en xerrades no disminueix a la Secundària obligatòria com passa en l'assistència en activitat lúdiques o culturals.
  - Quan les xerrades sovint es focalitzen en l'etapa adolescent i els pares mostren un major interès (33,6% a la pública i 38% a la privada), més que l'assistència a activitats lúdiques.

Les AMPA gaudeixen de bona salut: tenen el 84,4% de famílies associades i el 27% hi participa de manera activa

Gràfic 4. Centres amb AMPA, famílies associades i que hi participen activament (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

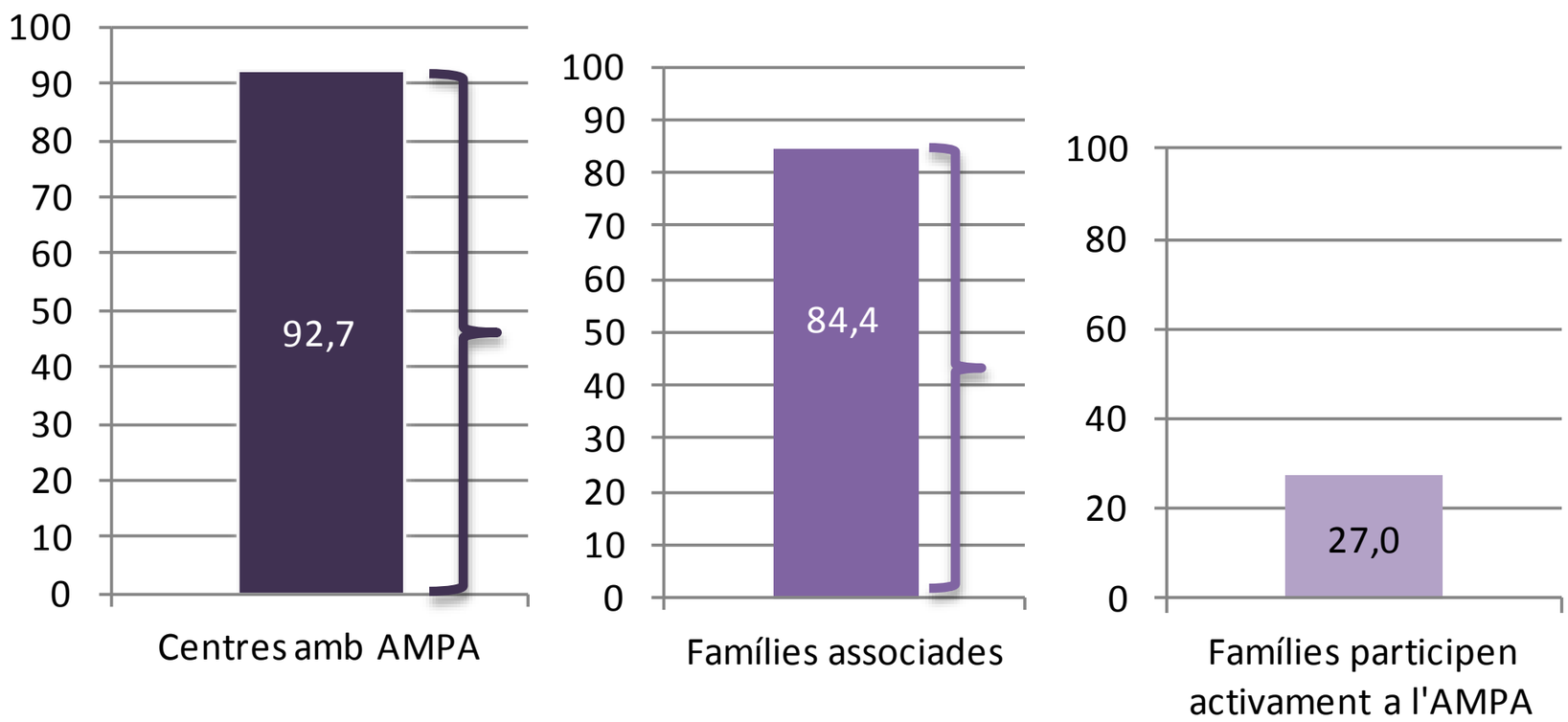

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

El 7,4% té actualment un càrrec a la junta de l'AMPA i un 12,8% l'ha tingut amb anterioritat però no ara.

Només el 15,6% de les famílies no són sòcies de l'AMPA

- Els motius són els següents:
  - El poc interès per les activitats que duu a terme l'AMPA (el 40% dels que no són socis).
  - Consideren que no cal l'AMPA perquè l'escola ja s'encarrega de tot (el 35%).
  - **Per motius econòmics**: no poden pagar la quota (28% dels que no en són socis).
    - **En els centres públics** aquest és el segon motiu, amb **el 36,3%** dels que no en són socis.
    - **El 37,5% de les famílies amb menys de 600 € mensuals** no estan associades a l'AMPA.
    - El 21,7% de famílies amb ingressos mensuals de la llar entre 600 i 1.200 € tampoc hi estan associades.
  - No se senten representades per l'AMPA (el 22%).

El 29% de les mares i els pares participen activament amb i per l'escola, ja sigui a través de l'AMPA o de comissions de treball

- En aquells centres que s'organitzen en comissions de treball (que són prop del 50%), el 17,8% de les famílies hi té algun membre que en forma part.
- El 27% de les famílies participa activament a l'AMPA.

Gràfic 5. Són membres d'alguna de les comissions de treball que hi ha al centre segons etapa educativa que cursa el fill/a i naturalesa del centre. Catalunya, curs 2012-2013

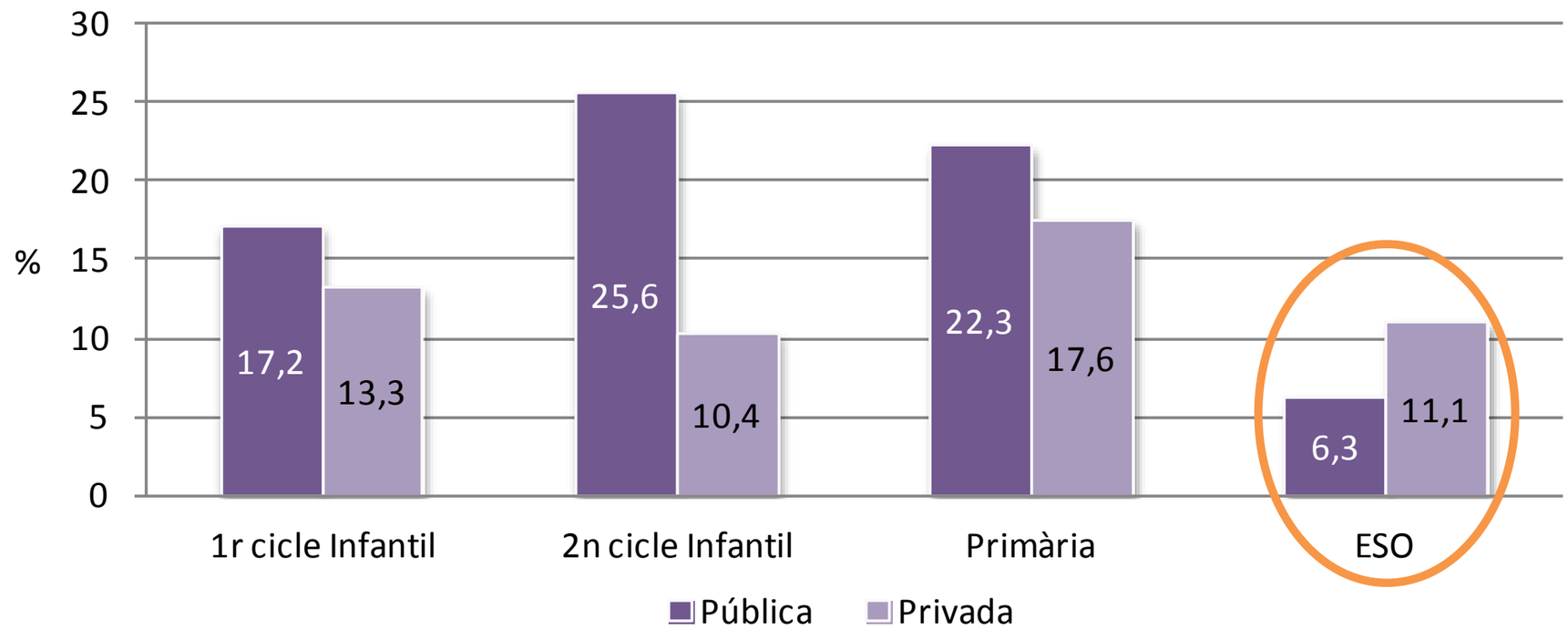

Nota: Només s'inclouen aquells casos en què han indicat que al centre sí que hi ha comissions de treball.
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

En els centres públics d'Infantil i Primària és on hi ha més pares i mares col·laborant en comissions de treball.

Quatre perfils de mares i pares en funció de la seva participació a l'escola:

- *informats* (20,5%), *presents* (el 50,5%), *col□laboradors* (el 21,6%) i *representants* (7,4%).

Figura 1. Nivells de participació de mares i pares a l'escola. Catalunya, curs 2012-2013

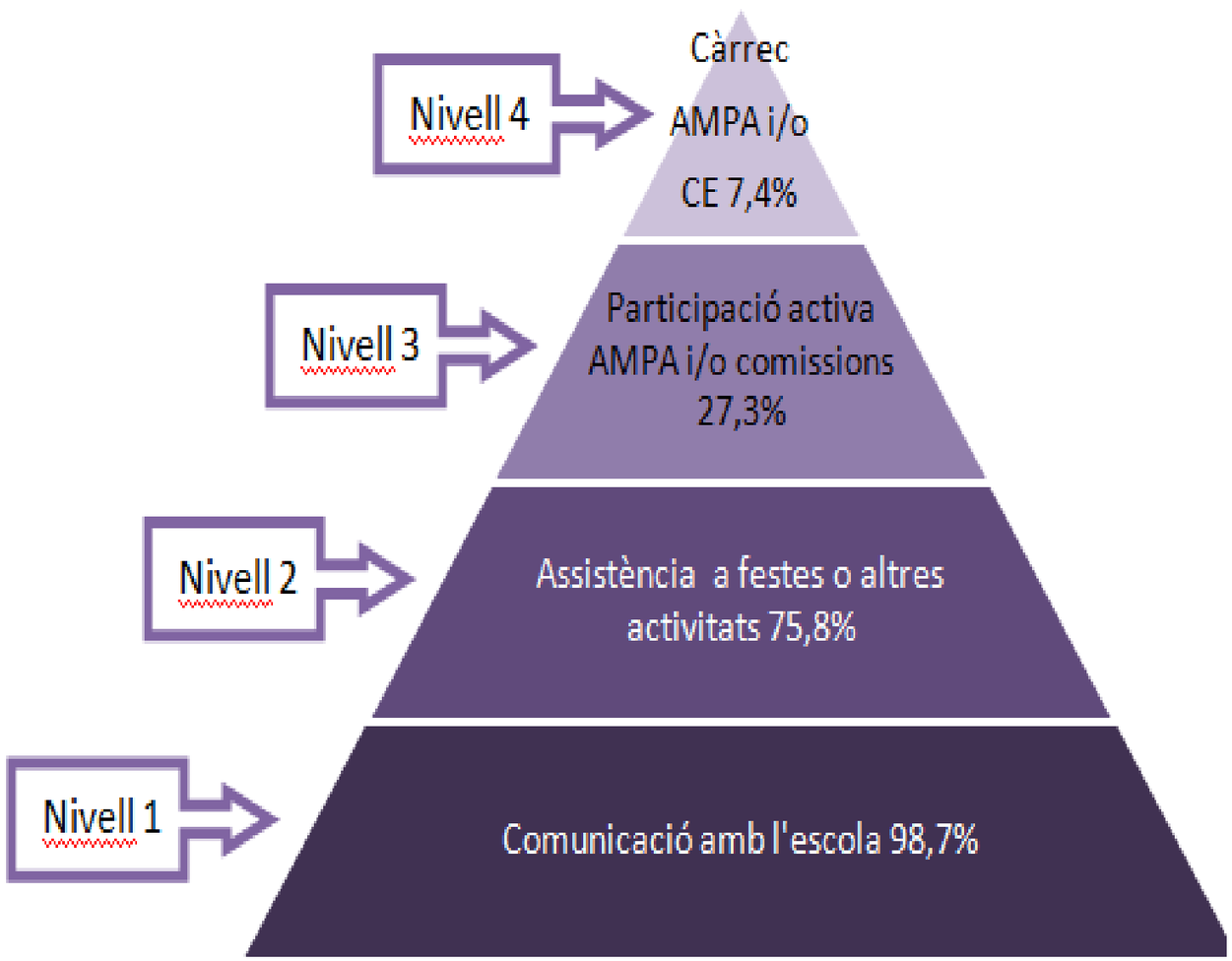

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a mares i pares.

Gràfic 6. Tipologia de participació (tipus de pares i mares segons la participació que tenen al centre). Catalunya, curs 2012-2013

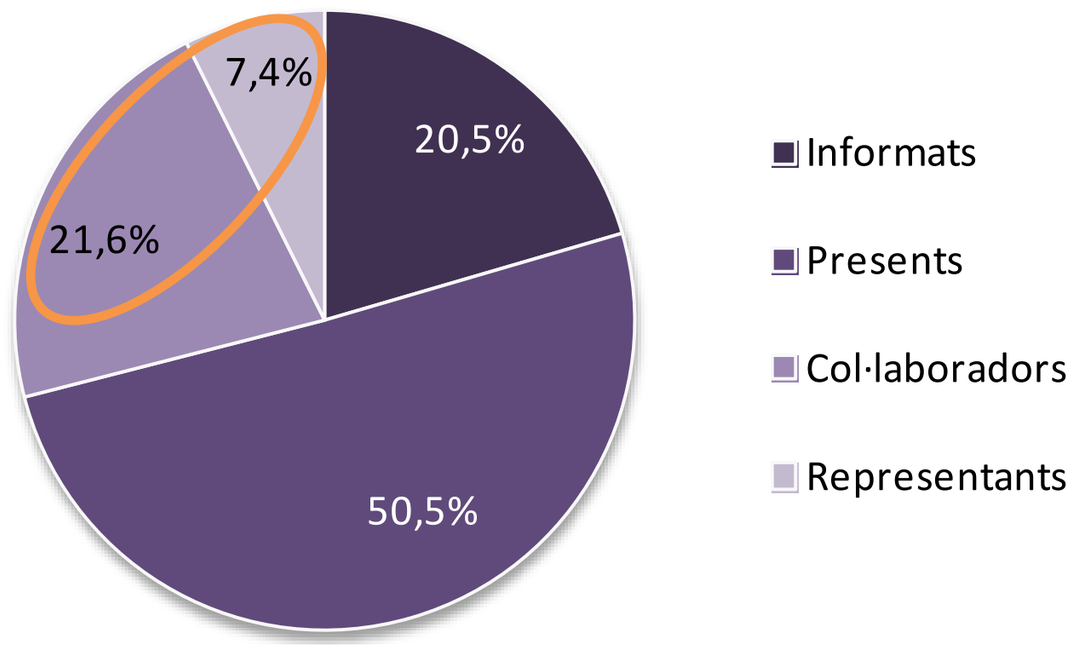

Nota: S'han exclòs els casos amb una participació nul·la: només 10 casos.
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i

Els pares són autoexigents respecte al seu grau d'implicació: el 46% dels que participen de forma passiva estan poc o gens satisfets amb la seva implicació a l'escola

Gràfic 7. Grau de satisfacció dels pares amb el seu nivell de participació a l'escola segons tipologia de participació. Catalunya, curs 2012-2013

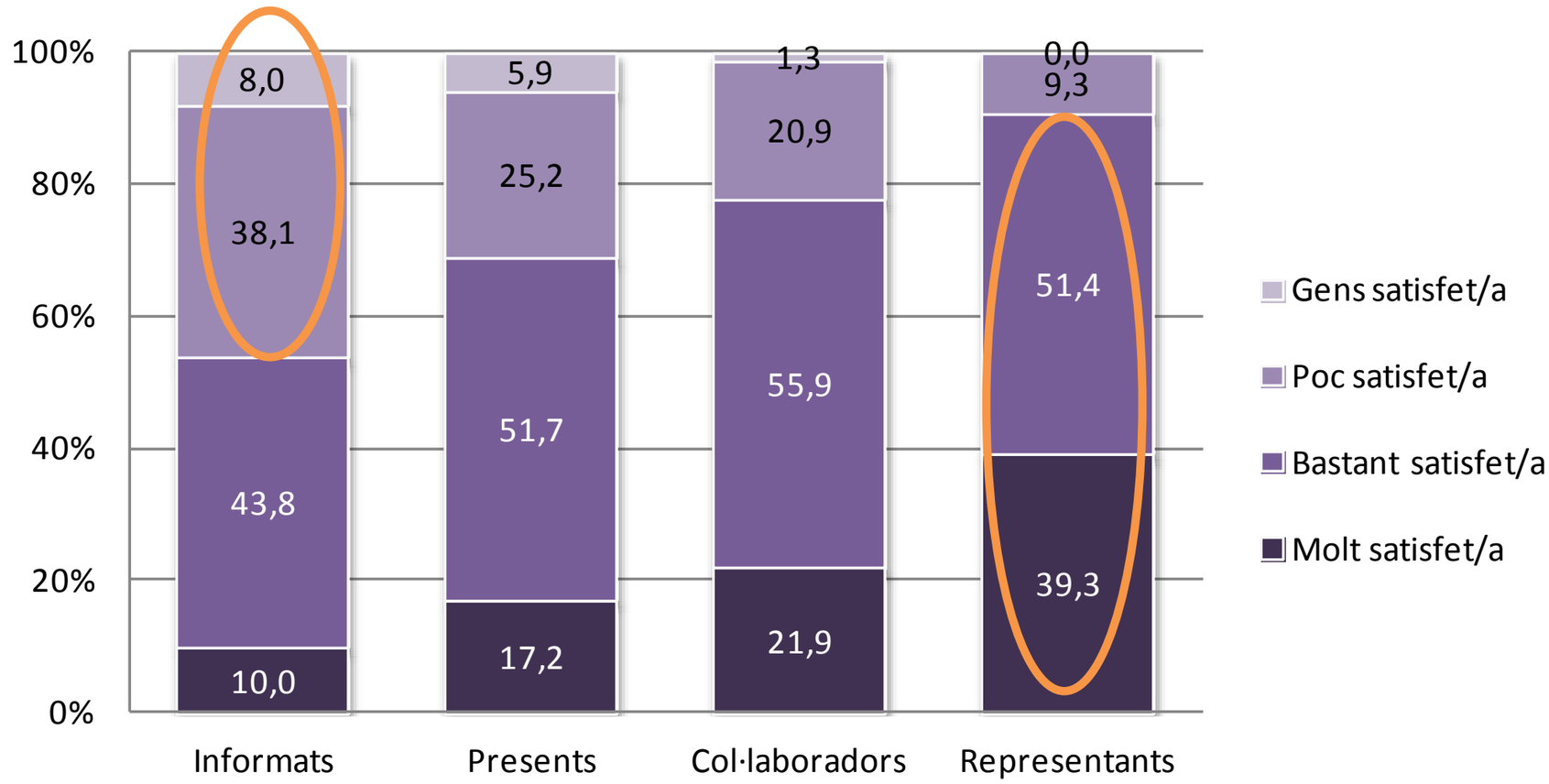

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

2. Resultats principals

2.2. Condicionants de la participació

2.2.1. Condicionants interns: famílies amb unes motxilles amb pesos molt diferents

2.2.2. Condicionants des de la perspectiva del sistema educatiu: qui mana a l'escola?

2.2.1. Condicionants interns

Estudis: la formació és un grau per a la participació a l'escola

Taula 1. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons nivell d'estudis màxim que tenen els pares (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a festes i activitats lúdiques[1]	Assistència a xerrades o escola de pares[1]	Membre de comissió de treball[2]	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Nivell estudis màxim pares						
Primaris	72,8	29,7	9,7	80,6	23,2	26,6
Secundaris	78,8	39,3	15,6	80,5	24,2	30,7
Universitaris	84,8	36,9	21,7	85,6	30,1	37,9

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.
2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

2.2.1. Condicionants interns

Ingressos: desigualtats econòmiques i barreres participatives

Taula 2. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons ingressos mensuals de la llar (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a festes i activitats lúdiques[1]	Assistència a xerrades o escola de pares[1]	Membre de comissió de treball[2]	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Ingressos mensuals llar						
Fins a 1.200€	77,2	34,6	11,6	75,4	17,2	27,1
De 1.201€ a 2.000€	82,1	40,8	15,3	82,7	28,6	36,6
De 2.001€ a 3.000€	81,6	35,0	21,7	87,5	29,4	36,1
Més de 3.000€	83,6	34,5	19,8	86,8	34,0	35,7

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.
2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

2.2.1. Condicionants interns

Monoparentals: la dificultat de la conciliació

Taula 3. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons estructura de la llar (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a festes i activitats lúdiques[1]	Assistència a xerrades o escola de pares[1]	Membre de comissió de treball[2]	Associats a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Estructura llar						
Biparental/reconstituïda[3]	81,7	38,6	19,0	83,6	27,2	34,0
Monoparental	76,5	29,7	9,3	75,2	24,2	31,4

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.
2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).
3. El 98,6% dels casos són biparentals, és a dir, mare i pare biològics en la mateixa llar.

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

2.2.1. Condicionants interns

Origen dels pares: dificultats afegides per les famílies d'origen estranger

- Les famílies d'origen estranger concentren molts dels factors que desincentiven la participació: ingressos baixos, baix nivell d'estudis i monoparentalitat.

Taula 4. Mares i pares que assisteixen a activitats diverses del centre o participen en comissions o AMPA segons l'origen dels pares (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

	Assistència a festes i activitats lúdiques[1]	Assistència a xerrades o escola de pares[1]	Membre de comissió de treball[2]	Associades a l'AMPA	Participació activa a l'AMPA	Vot en les eleccions al consell escolar
Total	81,2	37,8	17,8	82,4	27,0	33,9
Origen pares						
Autòcton	82,6	37,8	19,2	84,7	28,1	36,2
Estranger	72,1	31,9	9,7	70,1	16,8	15,8

1. Només inclou aquells que indiquen que es realitzen aquestes activitats al centre i que hi assisteixen bastant sovint o sempre.
2. Només en aquells casos en què hi ha comissions de treball en el centre (el 51% de la mostra).
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

Origen dels pares: el que marca és l'arrelament més que el xoc cultural

• Establir llaços amb la comunitat és el factor clau per a superar les barreres de participació

Gràfic 8. Probabilitat de què els pares tinguin una participació activa a l'escola segons origen dels pares i anys que porta el fill/a a la mateixa escola. Catalunya, curs 2012-2013

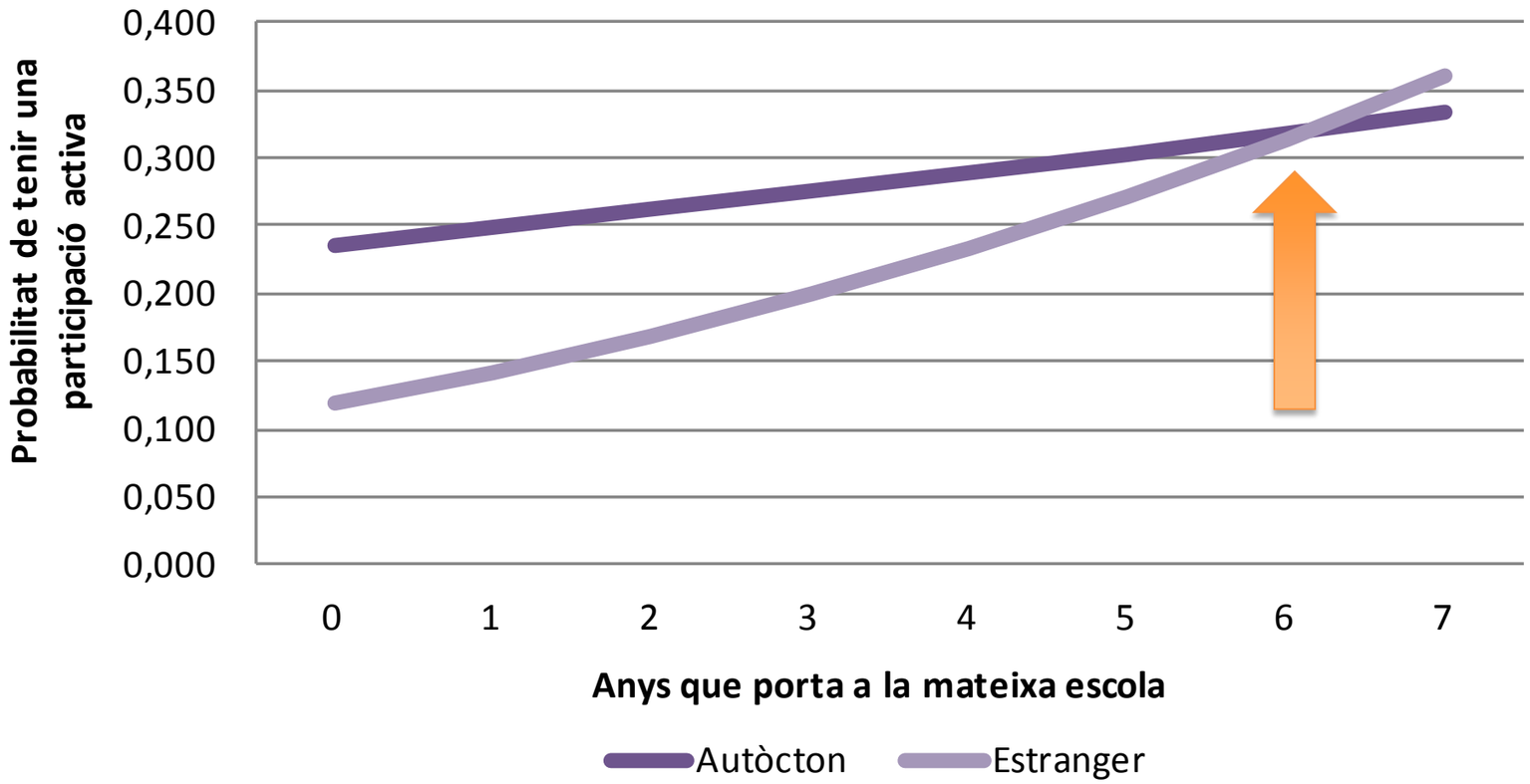

Nota: Resultats a partir d'una regressió logística. Var. dep.: tenir una alta participació (tipologia participació alta o institucional). Var. indep. ajustades a la mitjana: naturalesa del centre, etapa educativa que cursa el fill/a, estructura de la llar, nivell d'estudis màxims dels pares, situació laboral dels pares, ingressos mensuals de la llar. Inclou interacció entre origen dels pares i any a la mateixa escola.
Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares o mares (FJB).

A igualtat de condicions socioeconòmiques, **la probabilitat de participació de les famílies d'origen estranger s'igualaria a les famílies autòctones als 6 anys** de què el fill/a estigui a la mateixa escola.

2.2.2. Condicionants des de la perspectiva del sistema educatiu

• **L'escola ha d'estar disposada a obrir espais per la implicació de les famílies i garantir uns bons canals d'informació i comunicació.**

• Algunes dades que cal tenir en compte:

- La majoria de famílies que encara no han assistit a la **reunió de tutoria** al mes de març (que són el 10,9% del total de famílies) no ho han fet perquè **no havien estat convocades**.
- Les **llars d'infants (0- 3 anys) privades**, amb una lògica més aviat de "guarderia" per a la conciliació familiar, és on els espais de participació formal són menys presents: només el 74% de les famílies s'ha reunit amb els mestres, 14 punts per sota de la mateixa etapa de la pública.
- El 16% de les famílies que no han assistit a la **reunió d'inici de curs** és perquè **no els va arribar la informació**.
- En els **instituts públics** de secundària tots **els indicadors de participació baixen:**
  - **17,6% de les famílies d'institut no han assistit a la reunió de tutoria**. Les «culpes» estan repartides: al costat del 12% de pares que no hi han assistit perquè pensen que no cal anar a la tutoria si no hi ha problemes, trobem uns tutors que no convoquen els pares si no és estrictament necessari (el 72%).

2.2.2. Condicionants des de la perspectiva del sistema educatiu

- **Desconeixement del Consell Escolar de centre**:

Gràfic 9. Al centre hi ha Consell Escolar? segons tipus del centre (en percentatges). Catalunya, curs 2012-2013

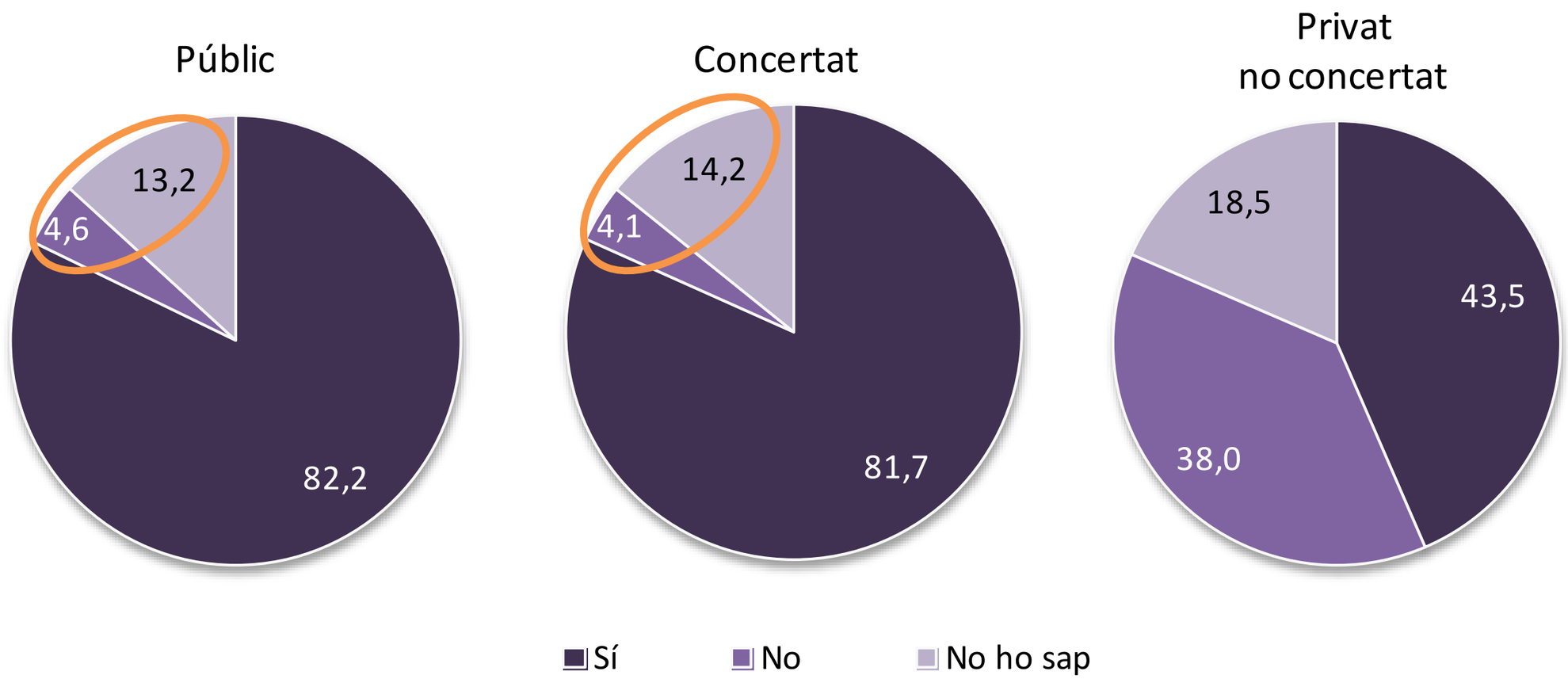

Font: Elaboració pròpia a partir de l'enquesta "Famílies amb veu" a pares i mares (FJB).

3. Reptes i propostes

Repte 1: que tots els pares i mares mantinguin un acompanyament eficaç en l'escolaritat dels fills, sobretot a l'ESO.

Proposta: engegar campanyes per informar i apoderar als pares sobre què vol dir fer l'acompanyament educatiu i la importància que té.

Repte 2: aconseguir que el 100% de les famílies mantinguin comunicació amb l'escola.

Propostes: cal que, tant les AMPA com les direccions dels centres educatius, posin en pràctica les estratègies necessàries per incorporar les poques famílies actualment "absentistes" (optimització de les tutories, comissions d'acollida, millorar comunicació escola-famílies).

Repte 3: que totes les escoles obrin les seves portes per a la participació individual i col·lectiva de les famílies.

Proposta: impulsar la formació de mestres, professors i directors d'escola en l'àmbit de les relacions família-escola i s'ensenyin estratègies per aconseguir una major participació de les famílies a l'escola.

3. Reptes i propostes

Repte 4: ampliar les oportunitats de participació de pares i mares a la Secundària obligatòria.

> **Proposta**: que l'equip directiu i l'AMPA ampliïn el ventall d'opcions per participar les famílies a la Secundària, sobretot als instituts.

Repte 5: fer créixer la participació activa de les famílies amb propostes que encaixin amb les capacitats i disponibilitats de tots i cada un dels pares i mares.

> **Propostes**: que des de l'equip directiu i des de l'AMPA s'impulsin estratègies per demanar la col·laboració activa de les famílies (banc de sabers familiars, oportunitats formatives, transparència informativa, reconeixement per part del centre i activitats que impliquin als alumnes).

Repte 6: reconèixer i recolzar la feina que fan les AMPA, tant per la seva tasca de cobertura de serveis bàsics per a les famílies, com per la inversió per la qualitat educativa que fan pels centres.

> **Proposta**: que l'administració reconegui públicament i posi en valor la tasca que fan les AMPA i obri de nou les subvencions.

3. Reptes i propostes

Repte 7: donar a conèixer els Consells Escolars a les famílies, mostrar-ne les funcions i la importància real en la gestió del centre.

Propostes:

- Que la direcció convoqui un consell escolar que funcioni realment com a espai de treball participatiu entre comissions mixtes.
- Que les candidatures dels representants de les famílies al consell escolar es donin a conèixer prèviament.
- Tant l'ordre del dia del proper consell, amb la documentació associada, com els acords presos s'han de difondre amb antelació entre les famílies del centre per facilitar un debat obert i recollir propostes.
- Establir canals de comunicació fluids i accessibles i espais de debat i d'aportació d'idees i suggeriments que arribin efectivament als representants de famílies.

També t'interessarà...

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Com participen mares i pares a l'escola? Diversitat familiar i d'implicació en educació

+ informació

Consells escolars i participación de les famílies a l'escola.

Una lectura marcada per la LOMCE

+ informació

Més que un gra de sorra. Les Associacions de Mares i Pares d'Alumnes (AMPA) de Catalunya

+ informació

@familiesambveu www.familiesambveu.cat @FundacioBofill

famílies amb veu

www.familiesambveu.cat

@familiesambveu